

Jaargang 2 Nummer 3

bijdehand

Magazine van Bureau Jeugdzorg Gelderland

**Interview:
Politie**

**Kind in
crisis beste af
bij bekenden**

**Van Harde Kern
naar Jeugd-TBS**

Inhoud

- 3 reportage **Bureau Jeugdzorg**
- 6 interview **René Bisschops**
- 9 kort nieuws
- 10 maskers af **Kevin**
- 12 het verhaal van **Sander en Ruud**
- 15 column
- 16 partner **Het Consultatiebureau**
- 19 de stelling

hans

voorwoord

Beste lezer,

In deze Bijdehand onder meer aandacht voor de samenwerking met politie en het consultatiebureau. Als zij vinden dat het niet goed gaat met een kind schakelen ze Bureau Jeugdzorg in. Samen met het kind en zijn ouders kijken wij dan wat er het beste kan gebeuren. Soms betrekken we ook de omgeving bij het vinden van een oplossing. Dan organiseren we een overleg met de familie en vrienden: een netwerkberaad. Daarover gaat het verhaal van Tim in dit nummer.

Het mooiste zou het natuurlijk zijn als elk kind in de eigen omgeving geholpen zou kunnen worden. Dat lukt lang niet altijd. De problemen zijn soms van dien aard dat het kind beter tijdelijk ergens anders naar toe kan: naar een pleeggezin, een leefgroep of soms naar een gesloten instelling.

Ik ben het niet eens met degenen die roepen dat kinderen veel te makkelijk uit huis worden geplaatst. Sterker nog: Bureau Jeugdzorg Gelderland pleit al jarenlang voor uitbreiding van het aantal plaatsen voor kinderen. Er zijn te weinig behandel- en opvangplekken voor kinderen met ingewikkelde problematiek. Daarmee doen wij hen tekort.

Wij willen de zeggenschap van de cliënt over de hulpverlening vergroten. Dat betekent dat de hulpverlener de cliënt volgt in plaats van andersom. Als een hulpverlener met een vooropgezet plan binnenkomt, maar in de familie doet zich een crisis voor, dan parkeert hij zijn plan en richt zich op dat wat aan de orde is. Hij stelt het welzijn van de ander centraal, in plaats van zijn eigen, goede bedoelingen.

Deze aanpak is een onderdeel van de Presentiebenadering, zoals die in Nederland is geïntroduceerd door Professor Andries Baart (www.presentie.nl). Bureau Jeugdzorg Gelderland gaat de komende tijd aan de slag met een experiment om op basis van deze uitgangspunten zogenoemde “multiproblemegezinnen” te helpen. Dit zijn gezinnen die onvoldoende gebruik willen of kunnen maken van bestaande hulp- en dienstverlening. Dardoor lopen zij het gevaar te blijven “hangen” in een situatie van mislukking en achterstelling.

Ik wens u veel leesplezier.

Hans Lomans,
Raad van Bestuur Bureau Jeugdzorg Gelderland

familienetwerk

reportage

Kinderen zijn het beste af in een vertrouwde omgeving. Bij ouders, en als dat niet kan, bij grootouders of bijvoorbeeld ooms of tantes. De vraag is alleen: hoe krijg je kinderen op de beste plek? Daarvoor gebruikt Bureau Jeugdzorg het familienetwerkberaad. Een soort vergadering waaraan familie en vrienden meedoen.

**Ik heb weer
een familie**

Ik hoop dat jullie
mijn wens kunnen
vervullen...

reportage

'Ik wil jullie laten weten dat ik graag naar Tilburg wil verhuizen. Ik woon nu in een gezinshuis in Arnhem. Hier vlakbij wonen alleen mijn vader en moeder. Met mijn moeder heb ik zelden contact en mijn vader zie ik maar een keer in de maand. Het gaat niet altijd goed met hen. Daarom wil ik graag dichterbij mijn andere familieleden wonen, zodat ik met hen kan optrekken. Ik hoop dat jullie mijn wens kunnen vervullen...'

Deze brief schreef Tim (12) aan Bureau Jeugdzorg. Dankzij het familienetwerkberaad is zijn wens uitgekomen. Het familienetwerkberaad is een soort vergadering waaraan het kind zelf en familie en vrienden meedoen. Het is een initiatief van Bureau Jeugdzorg. Wie er allemaal uitgenodigd worden, zoekt Bureau Jeugdzorg samen met het kind en de ouders uit. Daarbij gebruiken ze een zogenaamd genogram, ecogram of sociogram. Hierin zie je welke mensen dichtbij het kind staan. Dit zijn meestal familieleden, maar kunnen

ook buren of vrienden van de ouders of van het kind zijn. De uitkomst van het familienetwerkberaad kan bijvoorbeeld zijn dat het kind tijdelijk bij een oom en tante gaat wonen, of dat de buren elke dag een oogje in het zeil houden.

Het ruikt hetzelfde

Het familienetwerkberaad gaat altijd uit van de omgeving van het kind. Want als je een kind opvangt bij familie raakt het minder ontworteld en kan het loyaal zijn aan zowel de eigen ouders als de pleegouders. Gezinsvoogd Tineke van de Ven van Bureau Jeugdzorg Gelderland, regio Nijmegen: 'We zeggen wel eens: 'het ruikt hetzelfde.' Daarmee bedoelen we dat de omgeving vertrouwd is. Dit geldt ook voor de ouders. Bij reguliere pleegouders hebben ouders soms het gevoel dat hun kinderen zijn afgenomen. In dit geval is dat veel minder. Ze zijn niet weg, ze zijn bij bekenden. Dit maakt de acceptatie voor zowel ouders als kind makkelijker.'

Terug naar het verhaal van Tim. Hij kon niet thuis blijven wonen. Zowel zijn vader als zijn moeder hadden psychische problemen. Tims grootouders wilden wel voor hem zorgen, maar dit vond zijn moeder een slecht idee. Daarom kwam Tim in een gezinshuis terecht. En dat ging lange tijd goed.

Totdat Tim twaalf jaar werd. Toen kreeg hij hechtingsproblemen. Hij wilde tijd doorbrengen met zijn familie. En dan niet alleen met zijn ouders, maar ook zijn ooms, tantes, neven en nichten. Maar dit was moeilijk. Want Tim verbleef in Arnhem en zijn familieleden woonden in Tilburg. Daarom schreef hij de brief aan Bureau Jeugdzorg. 'Ik wil graag dichterbij mijn andere familieleden wonen, zodat ik met hen kan optrekken'. Gezinsvoogd Tineke van de Ven las zijn brief en ging tot actie over.

'We hebben een genogram opgesteld waarbij werd vastgesteld wie er allemaal in het netwerk van Tim zaten. Vervolgens hebben we een beraad georganiseerd waarbij

al deze mensen werden uitgenodigd. Het mooie was dat iedereen kwam opdagen, inclusief Tims ouders zelf. Dit was voor Tim erg fijn, want op deze manier voelde hij zich gewaardeerd en erkend door zijn familieleden.' Het beraad leidde er uiteindelijk niet toe dat Tim bij iemand kon wonen, maar er werd wel een goede weekendregeling getroffen. Tim zou vanaf nu in een gezinshuis in Tilburg wonen en elk weekend plus alle feestdagen bij een van zijn ooms en tantes of opa en oma logeren.

Goede oplossing

En dat is niet het enige resultaat. Door de toepassing van het familienetwerkberaad kwam Tim meer in beeld bij zijn familie. De betrokkenheid tussen Tim en zijn familie was vergroot. Dit gaf Tim een enorme boost. Hij leerde niet alleen zijn familieleden beter kennen, maar had ook weer het gevoel dat hij ergens bijhoorde. Of zoals Tim het zelf zegt: 'ik heb weer een familie'.

Tineke van de Ven: 'Als kinderen niet meer bij hun ouders of andere familieleden wonen, raken ze vaak ontworteld. Ze hebben het gevoel dat hun familie hen in de steek laat. Als het contact met de familie verbeterd, krijgt een kind zijn eigenwaarde terug. Dit geeft rust, zodat ze op emotioneel vlak weer ruimte krijgen voor andere dingen. Hun school afmaken bijvoorbeeld.'

Karlijn en Mirthe (10 en 12 jaar) kunnen erover meepraten. Na een lang ziekbed overleed hun moeder. Hun vader stond er sindsdien alleen voor. Hij kreeg wel veel hulp. Buurtgenoten, hulpverleners en vrienden vingden de meiden op en hielpen met het huishouden. Toch kon de vader alle stress niet aan. Hij kreeg een psychose en er moest dringend onderdak geregeld worden voor Karlijn en Mirthe. Teamleider Anneke Duterloo van Bureau Jeugdzorg Nijmegen: 'Deze situatie was al bij ons bekend. We hadden ook al een genogram opgesteld. Zo wisten ze precies wie ze voor het familienetwerkberaad

moesten uitnodigen. De familie van de meiden bleek erg betrokken. Ze hadden het liefst al veel eerder willen helpen, maar werden destijds door de hulpverleners van de zieke moeder op de achtergrond gehouden. Daarom waren ze blij dat ze nu iets konden betekenen.' In overleg met de vader van de meiden, familie, vrienden en Bureau Jeugdzorg werd besloten dat de meiden bij hun grootouders zouden wonen. En dat de rest van de familie op de achtergrond mee zou kijken.

Anneke Duterloo: 'Dit is een goed voorbeeld van hoe je samen met de familie tot een goede oplossing kunt komen. Omdat de vader betrokken werd bij het overleg, had hij het gevoel dat er naar hem geluisterd werd. Het was voor hem een prettig idee dat de meiden bij familie terecht kwamen. Mensen die hij door en door vertrouwde.'

rené

interview

René Bisschops is vijfendertig jaar politieman. Hij werkt als jeugdcoördinator in de unit Arnhem-Zuid, bij het korps Gelderland-Midden. 'De belangrijke les die ik heb geleerd: er valt veel te voorkomen. Hoe jonger kinderen zijn, hoe meer invloed je nog kunt hebben op hun ontwikkeling.' René is zelf vader van twee zonen van 27 en 28 jaar.

Jeugdcoördinator maakt het verschil tussen voorkomen en voorkómen

U hebt bij de Jeugd- en Zedenpolitie gewerkt en hebt gekozen voor de jeugd...

Toen de gemeentepolitie Arnhem omstreeks 1997 opging in de politie Gelderland-Midden, werd ik jeugdrechercheur. Ik vond dat er aan zedenzaken minder eer te behalen viel, omdat je dan altijd achteraf werkt. Bovendien waren er interessante ontwikkelingen bij de jeugdpolitie. Met de komst van orthopedagoge Jacqueline Wientjes en door de samenwerking met professor Van Acker van de Universiteit in Nijmegen haalden we de wetenschap in huis. Bij probleemgezinnen konden we vaak al binnen een week hulp bieden, door studenten van de professor.

Heeft uw beroep invloed gehad op hoe u uw kinderen hebt opgevoed?

Eerder het omgekeerde. Ik werd eerst ouder en ontdekte dat opvoeden toch niet altijd zo gemakkelijk is als het lijkt. Van mijn beide zoons heb ik veel geleerd dat ik kon gebruiken in mijn werk, want toen ik jeugdcoördinator werd waren zij al tegen de twintig.

En via hen ben ik ook wel in contact gekomen met jongeren die problemen hadden.

Wat doet een jeugdcoördinator bij de politie?

Ik ben niet alleen jeugdcoördinator, maar houd me ook bezig met huiselijk geweld en eegerelateerd geweld. Die terreinen liggen in elkaars verlengde. Elke dag zijn er zo'n vijf tot tien zaken waar ik me mee bemoei, alleen in Arnhem-Zuid. Ik attendeer collega's erop dat ze in een zaak soms meer kunnen doen dan ze al hebben gedaan. Op hun beurt vragen collega's mij met mensen te gaan praten, bijvoorbeeld met een vrouw die bij de balie komt en thuis mishandeld wordt.

Waar de politie er normaal gesproken aan werkt dat verdachten voorkomen, probeer ik juist te voorkómen dat het zo ver komt. Ik heb veel contact met Bureau Jeugdzorg, het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, de Raad voor de Kinderbescherming en de Wijkgerichte Intensieve Gezinsbehandeling van Lindenhout. Met laatstgenoemde streven we naar een snelle interventie, die intensief - een week of zes - en vooral ook praktisch is. Bijvoorbeeld in

Ik vond dat er aan zedenzaken
minder eer te behalen viel,
omdat je dan altijd achteraf werkt.

interview

zwaar vervuilde gezinnen. Als een hulpverlener daar dan letterlijk met emmer en spons in de weer gaat, stimuleert dat de positieve krachten die ook in een gezin aanwezig zijn.

René Bisschops haalt een tekening van het prikbord, van een in elkaar gedoken kind met een witte vlag tussen twee vijandige kampen.

Je hebt geen idee hoeveel ruzies en vechtpartijen ontstaan over de omgangsregeling. Als het uit de hand loopt, kom ik wel bij mensen die niet zulke redelijke praters zijn. Die laat ik dan deze tekening zien, dan wordt zonder woorden duidelijk wat de impact op hun kinderen is.

Wat zijn de kerntaken van de Jeugdpolitie?

Op de eerste plaats het handhaven van de openbare orde en het opsporen van strafbare feiten, het jeugdstrafrecht dus. Op de tweede plaats de politieke jeugdzorg. Kerntaken daarbij zijn het signaleren van probleemsituaties, registreren en doorverwijzen naar de hulpverlening. Er zijn meer kinderen die jeugdzorg nodig hebben, dan die in het strafrecht terechtkomen.

Dat de Spoedeisende zorg van Bureau Jeugdzorg Gelderland 24 uur per dag bereikbaar is, heeft de politie verlichting gebracht. Eerder zaten we om tien uur 's avonds nog wel eens met een kind aan ons bureau, nu kunnen we het overdragen.

Op welke signalen moet je letten om te voorkomen dat een kind een 'criminele carrière' begint?

Dat zijn er veel, maar de meest ernstige zijn dierenmishandeling, brandstichting en veelvuldig vechten. Bij van die 'wat nou?!'-knapen die altijd in vechtpartijen betrokken zijn, krijgen we ook signalen van de school.

Klagen over 'de jeugd van tegenwoordig' is van alle tijden. Hebt u het gedrag van jongeren zien veranderen tijdens uw loopbaan?

Internet heeft een heel nieuwe trend gezet. Jongeren die elkaar bedreigen via MSN, Hyves of Facebook. Ik heb meegemaakt dat jongeren op internet de identiteit van iemand anders aannemen en daarmee aan de haal gaan. Op straat is het gewelddadiger geworden, ik zie ook veel straatroven door jongeren.

Komen jongens voor andere zaken met de politie in aanraking dan meisjes?

Meisjes zijn doorgaans heimelijker. Een jaar of vier geleden heb ik echter te maken gehad met een gewelddadige meidengang. De gangleidster kwam uit een gezin waarin iedereen crimineel was, behalve haar tweelingzusje. Zij werd ook verdacht en bleek brandschoon te zijn.

Maar had de schijn tegen...

Precies, daarom moet je altijd kijken wat er werkelijk aan de hand is. Dat geldt ook voor ProKid, de methode om probleemkinderen vroegtijdig te signaleren. Het is een geautomatiseerd systeem waarmee we positieve ervaringen hebben, maar het geeft kinderen wel een stempel of - in ProKidtermen - kleur. De menselijke maat blijft belangrijk.

Welke zaken zullen u altijd bijblijven?

Jaren geleden heb ik een politiefotograaf geholpen, toen hij een meisje van tweeënhalve moest fotograferen dat was overleden door mishandeling. Ik zie haar nog voor me, ze had lang blond haar en was bont en blauw. Dat gaat je niet in de koude kleren zitten. Een jaar of acht geleden is een paar maanden oude baby door geweld om het leven gekomen. Tijdens de uitvaart heb ik toen het woord gedaan voor de vader, omdat hij het niet kon. Dat voelde heel vreemd, omdat zowel vader als moeder op dat moment als verdachte waren aangehouden. Het verzoek van de vader om namens hem iets voor te dragen kon ik niet weigeren... Het was en bleef wettelijk onbewezen wie het letsel aan de baby had toegebracht.

kort

nieuws

Plaatsen bij particulieren

In juli heeft de Inspectie jeugdzorg twee particuliere instellingen voor crisisopvang in Langenboom en Hilversum gesloten, omdat ze niet voldeden aan de eisen. Bureau Jeugdzorg Gelderland plaatst kinderen niet zelf bij particuliere instellingen, maar alleen bij reguliere jeugdzorgaanbieders.

Als kinderen - door een gebrek aan plaatsen bij een jeugdzorgaanbieder - toch in een particuliere instelling worden geplaatst, gebeurt dat alleen als die reguliere zorgaanbieder daarvoor kiest. Bovendien gebeurt die plaatsing onder verantwoordelijkheid van die reguliere zorgaanbieder en staat die ook in voor de kwaliteit.

Alleen in een overmachtsituatie, als er sprake is van een acuut noodgeval, kan ook Bureau Jeugdzorg Gelderland kinderen in een particuliere opvang plaatsen. Dit gebeurt echter alleen na instemming door de Raad van Bestuur.

De Week van de Jeugdzorg komt er weer aan

'Gewoon jeugdzorg'. Dat is het thema van de landelijke Week van de Jeugdzorg, die dit jaar plaatsvindt van 14 tot 21 november. Ook in Gelderland staat de jeugdzorg deze week centraal. Op aansprekende wijze laten de Gelderse jeugdzorginstellingen de inwoners, scholieren en bestuurders van Gelderland zien wat jeugdzorg zoal inhoudt. Omdat een aantal evenementen vorig jaar in deze week erg is aangeslagen, worden deze dit jaar 'wegens succes geprolongeerd'.

Zo krijgen wethouders, burgemeesters en statenleden weer de kans bij een jeugdzorginstelling in Gelderland 'stage te lopen'. Zo kunnen zij aan den lijve ondervinden wat jeugdzorg betekent. "Eén zo'n dag meelopen, zegt méér dan al die notities bij elkaar", was een veelgehoord commentaar.

Ook reiken we weer de 'jeugdzorg award' uit. Binnen de twee categorieën 'professionele jeugdzorg' en 'vrijwillige jeugdzorg', kunnen cliënten, collega's en anderen een hulpverlener nomineren, van wie zij vinden dat deze zich uitzonderlijk

heeft ingezet binnen de jeugdzorg. Een jury, waaraan ook cliënten deelnemen, gaat bepalen welke twee de award winnen. Zij krijgen elk € 2000, om te investeren in een jeugdzorgproject. Last but not least bezoekt de speciale jeugdzorgbus weer middelbare scholieren, om tweede en derde klassers voor te lichten over jeugdzorg. Dat gebeurt met een pakket van gastlessen, gegeven door jongeren die zelf op de een of andere manier gebruik maken van jeugdzorg. De lessen en de speciaal voor deze bustour te ontwikkelen website, moet de drempel voor jongeren richting de jeugdzorg verlagen. Want ook hier geldt het motto: gewoon jeugdzorg.

Website Kindvriendelijk Scheiden

Voor ouders uit Putten, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Elburg en Oldebroek die uit elkaar gaan, is er nu een praktische website.

Op kindvriendelijkscheidennoordveluwe.nl kunnen zij alle informatie vinden om de scheiding zo goed mogelijk te regelen voor hun kinderen.

Op de website treffen ouders informatie aan over onderwerpen als 'hoe vertel ik het de kinderen',

'hoe houd ik mijn kind buiten de conflicten' en 'welke dingen moet ik regelen in een ouder-schapsplan'. Links verwijzen ouders naar instanties die verdere informatie, advies en hulp bieden.

Er is ook een folder beschikbaar met handreikingen voor ouders. De folder 'Scheiden? Zet de kinderen niet buitenspel!' wordt in de regio Noordwest-Veluwe via scholen, huisartsen, advocaten en hulpverleningsinstanties verspreid.

Voor meer informatie of het downloaden van de folder:

www.kindvriendelijkscheidennoordveluwe.nl

kevin

maskers af

De zevenjarige Kevin komt niet uit een standaard gezin. Zijn vader heeft anderhalf jaar in de gevangenis gezeten. Zijn zus is verslaafd aan drugs en woont sinds vijf maanden bij haar opa. En zijn broer woont al zes jaar in een pleeggezin. En Kevin zelf? Dat is een vrolijk kind, dat samen met zijn halfbroertje en zijn moeder in een rijtjeshuis in Gelderland woont. Maar af en toe is Kevin heel boos of verdrietig. Dan luistert hij niet meer naar zijn moeder. Daarom staat Kevin onder toezicht van Bureau Jeugdzorg. Zo wordt hopelijk voorkomen dat hij later grotere problemen krijgt.

“Ik vind het heel erg dat mijn zus niet meer hier woont. Ik weet wel dat het niet goed met haar gaat, maar toch snap ik niet dat ze weg moest. Ik mis haar best wel. We deden altijd leuke dingen samen. Naar de dierentuin, of muziek luisteren... Gelukkig zie ik haar nog regelmatig. Ze is heel lief voor mij. Binnenkort krijg ik een nieuwe oorbel van haar. Een met twee zilveren glitterstenen! Mijn broer woont in een pleeggezin. Ik vind het jammer dat hij niet hier woont, maar ik ben er aan gewend omdat hij al wegging toen ik heel klein was.

Eens in de twee weken ga ik een weekend naar mijn vader toe. Dat is leuk, want dan mag ik lekker lang opblijven. Soms wel tot half 12! Mijn vader heeft een jaar geleden in de gevangenis gezeten. Dat komt omdat hij auto's heeft gestolen. Ik vind dat heel stom van hem. Ik zeg ook steeds tegen hem dat hij nooit meer mag stelen. Wil je een foto van mijn vader zien? Deze heb ik stiekem gemaakt terwijl hij lag te slapen! Grappig hè? Toen papa

GS3
12 10 TAG

Ik zeg steeds tegen
mijn
nooit vader dat hij
meer mag stelen

in de gevangenis zat, mocht ik bij hem op bezoek. Dan moest je door een poortje. Als er iets piepte, mocht je niet verder. Als er geen piep kwam, mocht je doorlopen. Ook moest je je zakken leeghalen. Best spannend.

Ik vind het leuk op school. Ik heb veel vriendjes. Zij weten niks van mijn problemen. Dat is geheim. Daar praat ik alleen met mama en Alco (zijn gezinsvoogd van Bureau Jeugdzorg/red) over. Ik vind het niet altijd leuk om over problemen te praten. Mooi dat ik later niet hetzelfde werk als Alco ga doen. Dan val ik in slaap van saaiheid. Weet je wat ik wel leuk vind? Kickboxen. Ik mag van mama niet op kickboxen, maar ik speel het wel op de Wii. Dat is heel leuk. Ik doe ook yoga op de Wii. Zal ik je dat zo laten zien? Samen met Bureau Jeugdzorg doe ik ook wel eens spelletjes. Niet op de Wii natuurlijk, maar met kaartjes. Op die kaartjes staat 'boos' of 'blij' en dan moet je vertellen wanneer je boos bent en waarom. Best leuk. Ik moest dat spel doen omdat het niet zo goed

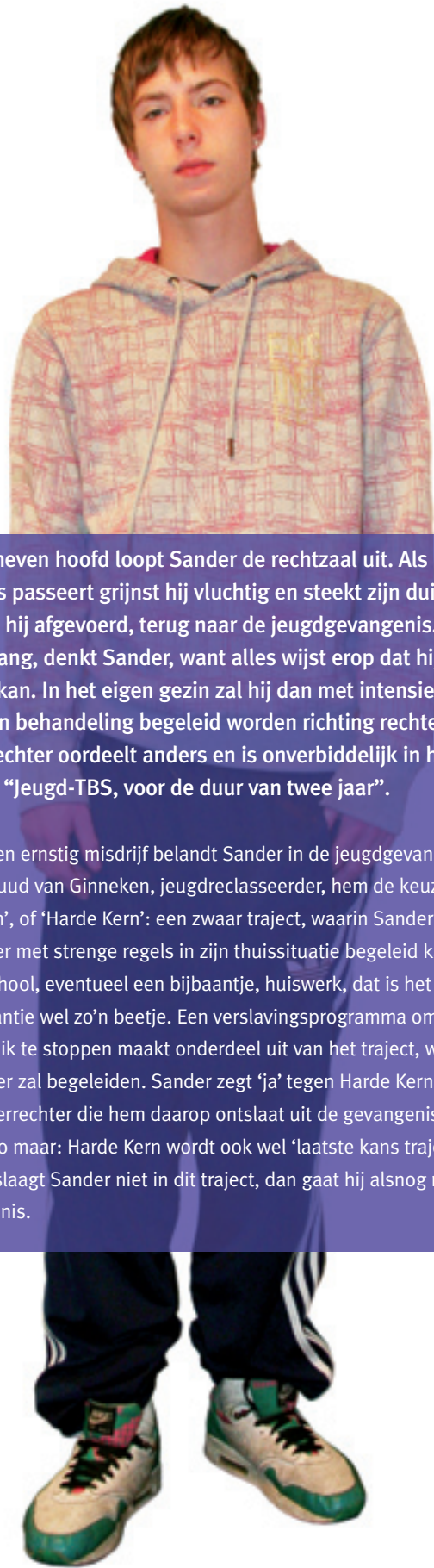
met me ging. Ik was kwaad omdat mijn zus weg moest. Vooral op de mensen die haar uit huis haalden. Ik ging dan met deuren gooien en wilde niet meer eten. Nu gaat het beter met mij. Elke keer als ik iets goed doe, krijg ik een sticker als beloning. Ik heb al heel veel stickers! Zullen we nu op de Wii spelen?"

sander

het verhaal van

Bureau Jeugdzorg Gelderland biedt zorg aan zo'n 15000 kinderen. Elk met hun eigen verhaal. Op het moment dat één van onze medewerkers het verhaal binnenstapt, krijgt het een wending. En of dit nu een jeugdbeschermer of -hulpverlener, een medewerker van de jeugdreclassering, de kindertelefoon, het AMK of de spoedeisende zorg is, samen met het kind probeert hij of zij er een mooier verhaal van te maken, hopen op een happy ending. Soms lukt dit, soms ook niet. Maar altijd zijn het verhalen die het verdienen verteld te worden. Dit keer het verhaal van Sander, 16 jaar, en Ruud van Ginneken, medewerker van de Jeugdreclassering van Bureau Jeugdzorg Gelderland.

Het verhaal van Sander en Ruud is een vervolg op hun verhaal in de vorige Bijdehand. Daarin kon je lezen hoe Sander door Ruud een Harde Kern traject kreeg aangeboden. Een zwaar traject, intensief begeleid door de jeugdreclassering, als alternatief voor een gevangenisstraf. In deze Bijdehand lees je hoe het hoe verder is gegaan met Sander en Ruud.

Met opgeheven hoofd loopt Sander de rechtzaal uit. Als hij zijn ouders passeert grijnst hij vluchtig en steekt zijn duim op. Dan wordt hij afgevoerd, terug naar de jeugdgevangenis. Maar niet voor lang, denkt Sander, want alles wijst erop dat hij snel naar huis kan. In het eigen gezin zal hij dan met intensieve therapie en behandeling begeleid worden richting rechte pad. Maar de rechter oordeelt anders en is onverbiddelijk in haar uitspraak: "Jeugd-TBS, voor de duur van twee jaar".

Vanwege een ernstig misdrijf belandt Sander in de jeugdgevangenis. Daar legt Ruud van Ginneken, jeugdreclasserend, hem de keuze voor: 'zitten', of 'Harde Kern': een zwaar traject, waarin Sander in een strak rooster met strenge regels in zijn thuissituatie begeleid kan worden. School, eventueel een bijbaantje, huiswerk, dat is het dan in eerste instantie wel zo'n beetje. Een verslavingsprogramma om zijn drugsgebruik te stoppen maakt onderdeel uit van het traject, waarin Ruud Sander zal begeleiden. Sander zegt 'ja' tegen Harde Kern, net als de kinderrechtter die hem daarop ontslaat uit de gevangenis. Maar niet zo maar: Harde Kern wordt ook wel 'laatste kans traject' genoemd: slaagt Sander niet in dit traject, dan gaat hij alsnog naar de gevangenis.

en ruud

Kans verkeken

Sander pakt zijn laatste kans niet. Ruud: “Hij heeft Harde Kern drie maanden gevolgd. De afspraken die we daarin maken, controleer ik scherp. Ik bel mensen bijvoorbeeld na, om te checken of Sander daar is geweest, waar hij volgens het rooster moet zijn. Op een gegeven moment kwam ik erachter dat hij daarover tegen me gelogen had. Dan is de gang van zaken dat hij een ‘gele kaart’ krijgt: een waarschuwing en de enige die hij krijgt. Gaat het dan weer mis, dan houdt het op en stoppen we het traject. En helaas is dat gebeurd. Het is Sander niet gelukt zich aan de regels te houden. En hoe jammer ik

dat ook vind, maar dan is de consequentie duidelijk.” Sander gaat terug naar de gevangenis. Het is vervolgens aan de rechter om te bepalen welke straf hij krijgt.

Behandeling is nodig

Een psycholoog en een psychiater onderzoeken hem en concluderen dat hij een gedragsstoornis heeft. Sander kan slecht omgaan met agressie, stress en regels. Ook heeft hij de neiging eigen zwakheden en tekortkomingen te ontkennen en de verklaring altijd te zoeken in zijn omgeving. Beiden stellen dat Sander behandeld moet worden en adviseren een zogeheten ‘gedragsbeïnvloedende maatregel’. Ruud: “De behandelingen die Sander nodig heeft, denk aan agressieregulatie en een afkickprogramma, vinden dan heel intensief plaats in het eigen gezin. De ouders worden betrokken bij de therapie en krijgen hulp in de omgang met Sander.” De Raad voor de Kinderbescherming en de Jeugdreclassering nemen het advies over. Maar het is aan de rechter hier een besluit over te nemen. “Het is bekend dat opsluiten alleen niet helpt. De kans dat Sander daardoor alleen maar verder verhardt is groot”, stelt Ruud. “Over zo’n intensieve behandeling in het gezin zijn goede resultaten bekend, daarmee kan echt iets veranderen. Ik hoop dat de rechter er net zo over denkt.”

“Ik wilde bij die grote jongens horen”

Vanwege de ernst van het delict zijn er drie rechters bij de strafzitting aanwezig. Ze ogen indrukwekkend in hun zwarte toga’s. De Officier van Justitie en Sanders advocaat zijn ‘klaar voor de strijd’. Ook Ruud is aanwezig. Sanders moeder en stiefvader zijn het enige, gespannen publiek. De deur van de rechtzaal gaat open en twee geüniformeerde agenten leiden Sander binnen. In het voorbijgaan glimlacht hij even

het verhaal van

moedig naar zijn moeder en gaat dan zitten, midden in de zaal en pal voor de rechters. De middelste van de drie richt zich tot Sander. “Vertel me nog eens wat er precies is gebeurd.” Stap voor stap leidt ze hem met gerichte vragen door het verhaal van die nacht, waarin drie onschuldige voorbijgangers slachtoffer werden van mishandeling door een groep jongens. Sander was één van hen. Hij klinkt rustig, maar zijn nerveus wiebelende sneakers onder de tafel verraden zijn spanning. “Waarom deed je het?”, vraagt de rechter hem. Sander: “Ik wilde bij die grote jongens horen. Ze hadden me uitgemaakt voor mietje, omdat ik de dag daarvoor in elkaar geslagen was en niets terug had gedaan.” Ze confronteert hem met de gevolgen voor de slachtoffers, de pijn, de schrik en vraagt hem of hij foto’s heeft gezien van hun verwondingen. “Ja”, zegt Sander. “Ik vond het gruwelijk, ik wilde toen ook meteen bekennen. Het is ziek wat we hebben gedaan.”

Code rood

In het uur dat volgt wordt Sander flink aan de tand gevoeld. Hij reageert gelaten. Maar als de rechter zijn veelvuldige drugsgebruik aansnijdt, wordt zijn houding weerbarstig. Het is hem tot nu toe niet gelukt te stoppen met blowen en eigenlijk, zo geeft hij aan, wil hij dat ook niet. “Blowen is vier jaar lang een goede vriend geweest. Als ik stress heb, verdwijnt die, als ik blij ben, word ik nog blijer.” Maar de rechter is duidelijk: absolute voorwaarde voor een gedragsbeïnvloedende maatregel, is afkicken, waarschijnlijk in een verslavingskliniek. En als Sander zich niet houdt aan het programma van therapie en behandeling, kan jeugd-TBS het gevolg zijn. Sander stemt toe, maar niet van harte. Aan het eind van de zitting neemt de Officier van Justitie het woord. “Als ik alle feiten zo nog eens hoor, wordt het me koud om het hart. Ook door de afstandelijke manier waarop Sander erover praat. Ik heb vorige week die andere jongens in de rechtzaal gehad en die zijn al 18 jaar. Die worden harder aangepakt en afge-rekend op wat ze hebben gedaan. Maar met minderjarigen gaan we anders om, die willen we nog een kans geven. Je hebt je niet gehouden aan de regels van het Harde Kern traject. Nu gaat het over een gedragsbeïnvloedende maatregel. Ik kan daarmee instemmen, maar dat is dan wel echt het laatste. Het is nu code rood: dit moet hoe dan ook stoppen.”

Geen vertrouwen

Sanders advocaat pleit voor een snelle uitspraak van de rechter. “Sander moet zo snel mogelijk uit de gevangenis en beginnen met de behandeling. Hoe langer hij daar zit, hoe slechter het voor hem is.” Daarover is iedereen het eens en de uitspraak wordt gepland voor over twee weken. In de tussentijd zal de jeugdreclassering nog een uitvoerig onderzoek doen naar de gezinssituatie van Sander. Want om de behandeling te laten slagen, moet iedereen meewerken en daarvoor ook geschikt bevonden worden. Dan voeren de agenten Sander de zaal uit, terug naar de gevangenis. Zijn hoopvolle grijns en opgestoken duim naar zijn moeder, vormen een woordeloos “Tot gauw”. Maar drie weken later blijkt alle goede hoop onterecht. De rechter geeft aan het vertrouwen in het slagen van de voorgestelde maatregel te missen. Met name door Sanders weinig meewerkende houding tijdens de zitting. En tegen alle verwachtingen in, luidt de uitspraak: “Onvoorwaardelijke jeugd-TBS, voor de duur van twee jaar.”

“Ik verdien straf”

Ruud: “Ik vind dit een heel zware maatregel. En Sanders houding dat hij niks wil, is juist onderdeel van zijn problematiek. Ik vind het heel jammer dat hem deze kans ontnomen is.” Maar Sander geeft de hoop nog niet op en besluit in hoger beroep te gaan. Het is twee weken na de uitspraak als Ruud daarover met hem praat, in het kleine bezoekkamertje in de gevangenis. “Klote”, is Sanders antwoord als Ruud hem vraagt hoe hij zich voelt. “Ik wil dit niet. Als ik die jongens hier zie die TBS hebben... Die zijn twee keer zo groot als ik. Iedereen is bang voor hen, ik ook. In die groep draait alles om status en afpersing.” Ruud: “En jij? Ga je daaraan mee doen?” “Wat moet ik?”, zegt Sander wanhopig. “Ze zijn me nu al aan het testen, ze willen weten wat ze straks aan me hebben. Als ik het niet doe, heb ik de komende twee jaar geen leven hier.” Ruud knikt, weet hoe het gaat, weet waarom hij Sander daar weg wil hebben. Dan kijkt Sander hem recht in zijn ogen en zegt: “Ik heb dingen fout gedaan. Alleen uit eigen frustratie, dat slaat nergens op. Ik verdien straf. Ik ga daarover echt niet liggen janken in mijn bed. Maar nu ik heb gezien dat ik zelfs jeugd-TBS kan krijgen... Ik hoop dat ze het om willen zetten in een voorwaardelijke straf en dat ik toch nog dat behandeltraject thuis kan gaan volgen. En als die TBS me daarbij boven het hoofd hangt, ga ik heel erg mijn best doen om het te laten lukken.”

rené

column

Cola op een terras

De herfst komt al weer bijna aanwaaien wanneer u dit stukje leest. Dat was heel anders op die dag in het voorjaar dat ik mijn racefiets maar eens uit de winterstalling haalde. Ongetraind in juni de 180 kilometer sponsorfietsstocht van Bureau Jeugdzorg afleggen leek mij immers een iets te grote zelfoverschatting. Het zonnetje scheen uiteraard heerlijk, want een mens moet weten welke dag hij uitkiest om aan zijn conditie te gaan werken. En omdat Lance Armstrong ons heeft geleerd dat de beste resultaten worden verkregen wanneer inspanning wordt afgewisseld met voldoende rust, onderbrak ik mijn tocht halverwege op een terras met een ach-wat-klein glaasje cola.

Ik zat daar nog maar net, of schuin achter mij op het terras schoven een vader en zijn dochter aan. Ik schatte haar zeventien en hem op een kantoorbaan met iets te weinig sportschool. "Ja meisje, je zult het echt nog even moeten volhouden met je moeder", hoorde ik de man zeggen. "Geloof me nou, zo is je moeder nu eenmaal, dat weet ik als geen ander". Wat dochter daarop zei kon ik niet verstaan, maar het moet een poging zijn geweest nog eens uit te leggen dat het bepaald niet meeviel bij die moeder. "Dan snap je nu misschien ook dat ik het na zo jaar daar niet meer uithield", stortte de man nu op een heftige toon uit over zijn dochter. Ze leek niet erg geholpen bij deze twijfelachtige vorm van begrip van haar vader. Haar verdrietige blik bleef gericht op het glaasje cola dat gedurende het gesprek onaangeroerd voor haar op tafel bleef staan. Het volle glas leek mij

met een verleidelijke blik aan te staren: beter een vol ach-wat-klein glaasje cola dan dorstig te blijven hopen dat aan die smeltende ijsklonten in mijn glas nog een vage colasmaak zou zitten. Verder voelde ik overigens maar heel weinig behoefte met de dochter te ruilen, zelfs niet toen de vader een tweede glas cola voor haar bestelde. De plaatsing van dit eveneens onaangeroerde glas naast de eerste, leek symbolisch een bevestiging van wat mij langzamerhand wel duidelijk werd. Deze vader had het beste voor met zijn dochter, maar opmerzaamheid op wat zij nodig had, leek niet zijn sterkste kant. Dat zal zijn ex-vrouw ook wel zeggen wanneer ik haar zou spreken, glimlachte ik voor mezelf. Ik bedacht dat hij daarop zou tegenwerpen dat er met hem blijkbaar toch nog beter te praten viel dan met haar. En dat was, getuige het feit dat zijn dochter twee volle ach-wat-klein glaasjes cola met hem uitzat, ook weer waar. "Jullie luisteren niet naar mij", zou dochter tijdens zo'n gesprek in haar onmachtige woede hen naar het hoofd slingeren. En daarbij zou ze twee volle glazen cola van de tafel omgooien. Daar zou iedereen van schrikken en het zou jammer zijn van de cola, maar misschien wel duidelijkheid geven.

Ik fietste de laatste trainingskilometers terug met een gesprek in mijn hoofd en de vraag of we bij Bureau Jeugdzorg kinderen en hun gescheiden ouders wel genoeg met elkaar om de tafel zetten. Of zijn we te benauwd dat de colaglazen omgegooid worden?

René Knip is werkzaam als coördinator van het project Kindvriendelijk Scheiden in de regio Noordwest-Veluwe van Bureau Jeugdzorg Gelderland. Daarnaast geeft René als vaste columnist van Bijdehand elk kwartaal zijn kritische kijk op de jeugdzorg.

consultatiebureau

partner

Het welzijn
van een kind
bevorderen

Als je aan het consultatiebureau denkt, zie je meteen beelden voor je van hielprikjes, gehoortesten en gewichtsmetingen. Allemaal bedoeld om de ontwikkeling van een kind in de gaten te houden. Maar het consultatiebureau doet veel meer dan dat. Het is een spin in het web van allerlei organisaties die het welzijn van een kind bevorderen. Ook van Bureau Jeugdzorg.

Een bezoek aan of van het consultatiebureau is niet verplicht, maar wel gebruikelijk. Ongeveer 98 procent van de ouders maakt gebruik van de kennis van een consultatiebureau. Dat is begrijpelijk, want hier wordt samen met de ouders gekeken naar de ontwikkeling van kinderen van nul tot vier jaar. Niet alleen lichamelijk, maar ook pedagogisch.

Op het consultatiebureau in Oosterbeek (onderdeel van Stichting Thuiszorg Midden-Gelderland) werken jeugdarts Hinke Jeeninga en jeugdverpleegkundige José Volman nauw samen. Om en om zien ze de kinderen. Elk zo'n twaalf per dagdeel. Jeeninga kijkt vooral of het medisch goed met ze gaat. Of zoals ze zelf zegt: 'Ik kan niet zonder mijn stethoscoop'. Volman kijkt ook naar de

pedagogische kant. Ze vertelt hierover: 'We kijken naar de hele context; de complete leefsituatie van het kind. Daarvoor is het noodzakelijk ook zo nu en dan aan huis te komen en te zien hoe de gezinssituatie is. We vragen de ouders hoe het gaat. Niet alleen met het kind, maar ook met henzelf. Kunnen ze het aan? Wat is de geschiedenis van de ouders? Zo hopen we eventuele problemen voor te zijn. Hier ligt ook het grote verschil tussen jeugdzorg en jeugdgezondheidszorg. Jeugdzorg komt er vaak pas aan te pas als er al problemen zijn. Wij zijn er al vanaf het begin. We volgen het kind in zijn complete ontwikkeling.'

Zo ook bij de inmiddels driejarige Jeroen. Jeeninga en Volman signaleerden dat hij een taalachterstand had. Na diverse

Ze sprak nauwelijks met haar kind, waardoor Jeroen niet snel genoeg nieuwe woordjes leerde

partner

gesprekken met ouders en kind kwamen ze erachter dat zijn moeder een psychische aandoening had. Ze sprak nauwelijks met haar kind, waardoor Jeroen niet snel genoeg nieuwe woordjes leerde. Ook was ze bang haar kind naar de peuterspeelzaal te brengen, omdat ze het eng vond onder de mensen te zijn. Op deze manier bracht ze haar eigen problemen over op haar zontje. Uiteindelijk hebben Jeeninga en Volman het kind bij Bureau Jeugdzorg aangemeld. Er moest namelijk echt iets aan de situatie veranderen, anders zou het kind beperkt blijven in zijn ontwikkeling. Jeeninga: 'Zo'n proces gaat niet zomaar. Want op het moment dat wij een probleem signaleren, moeten we dit subtiel aan de ouders voorleggen. Doe je dit te snel, dan is de kans op medewerking veel kleiner.'

De medewerkers van het consultatiebureau moeten daarom constant alert zijn, signaleren en doorsturen. Jeeninga: 'Ons netwerk is groot. De ene keer verwijzen we iemand door naar een fysiotherapeut, de andere keer naar integrale vroeghulp. En is er iets in de gezinssituatie mis? Dan ook naar Bureau Jeugdzorg.' Overigens is het nog steeds redelijk uitzonderlijk dat het consultatiebureau de hulp van Bureau Jeugdzorg moet inroepen. Jeeninga: 'Het gaat echt om die situaties waarbij we ons ernstig zorgen maken.'

Een van de succesfactoren van het consultatiebureau is de laagdrempeligheid. Ouders komen hier om het welzijn van hun kind te laten onderzoeken. Als ingang komen ze vaak met gewone groeivragen, maar daarachter kunnen heel andere vragen zitten. Bijvoorbeeld over de opvoeding van hun kind. En omdat ze de ouder(s) en het kind gedurende de eerste vier levensjaren zo'n vijftien keer zien, ontstaat er al snel een vertrouwensband. Het is aan de verpleegkundige of arts voorzichtig door te vragen als ze denken dat er iets aan de hand is. Jeeninga: 'We bemoeien ons overal mee, zonder te zeggen dat we ons er mee bemoeien.' Dat was vroeger wel anders. José Volman: 'Vroeger zeiden we 'zo moet je het doen'. Nu is onze aanpak meer gericht op samenwerking. We geven tips, zodat de ouder zelf aan de slag kan.' 'Wat dat betreft is ons vak wel veel professioneler geworden', vult Jeeninga aan. 'Het consultatiebureau zoals het ooit in 1901 is begonnen, bestaat niet meer.'

Een voorbeeld van die professionalisering is het werken met het protocol 'Samen Starten'. Dit protocol is ontwikkeld in opdracht van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling Amsterdam en de Universiteit Amsterdam. Aan de hand van een vragenlijst wordt een aantal belangrijke onderwerpen besproken. Onderwerpen die van invloed kunnen zijn op de opvoeding van een kind.

José Volman: 'We vragen bijvoorbeeld hoe het financieel gaat. Of informeren of de moeder nog aan zichzelf toekomt. Voor ouders is dit een prettige manier hun verhaal te doen en eventuele onzekerheden te bespreken. Voor ons is het een manier van vroegsignalering. We kijken waar eventuele problemen zijn en zoeken samen met de ouders een oplossing.' Een ander voorbeeld van de professionalisering is VIRA (Verwijsindex regio Arnhem). Dit systeem maakt het al in een vroeg stadium mogelijk zorg voor risicojongeren af te stemmen. Via de verwijsindex kunnen instanties hun zorg uitspreken door melding te doen. Zo kunnen andere organisaties, bijvoorbeeld Bureau Jeugdzorg, snel zien welke instanties hun zorg over een bepaald kind hebben uitgesproken. Het doel: op tijd afgestemde zorg aanbieden. Hinke Jeeninga: 'Vaak gaat het niet eens over mishandeling, maar over in ontwikkeling bedreigde kinderen. Ook al doen ouders het meestal met de beste wil, soms zijn ze niet in staat te doen wat het beste voor hun kind is.'

Maar gelukkig gaat het meestal gewoon goed bij het consultatiebureau. Het beeld van de onschuldige hielprik en de gehoortesten blijkt nog steeds te kloppen. In de praktijk van de arts hangt nog gewoon een letterbord voor oogmetingen en een meetlint. Ook staat er een weegschaal. De teddyberen en speelattributen ontbreken ook niet. Volman: 'Met de meeste kinderen verloopt de ontwikkeling zonder problemen. En als er al iets is, hebben we vaak de expertise in huis het zelf op te lossen. Maar loopt het een keer uit de hand, dan vragen we hulp. Bijvoorbeeld bij Bureau Jeugdzorg.'

opvang

de stelling

Als een kind in een crisissituatie tijdelijk uit huis moeten worden geplaatst, is het moeilijk een opvangplek te vinden. Vaak schamen ouders zich, omdat zij het even niet aankunnen. Daarom durven zij geen beroep te doen op familie, vrienden of bekenden. Opvang in een instelling voor Jeugd & Opvoedhulp is professioneel. Maar wat is nu het beste voor een kind?

Een kind dat tijdelijk uit huis moet worden geplaatst, is het beste af bij familie of vrienden

Annemieke Westerbeek, bereikbaarheidsdienst Lindenhout

Eens. Wanneer je in een crisis ingrijpt met een uithuisplaatsing naar een onbekend gezin of groep maak je een keuze die voor beide partijen grote invloed heeft op het vervolg van de hulpverlening. Jongeren benoemen het ook als "ze willen me niet meer". Bij familie of vrienden wordt het veel meer ervaren als een time-out en de weg terug is veel makkelijker.

Met deze wetenschap kan je het niet plaatsen bij netwerk dus ook inzetten als je denkt dat deze breuk echt nodig is (veiligheid of het echte probleem zichtbaar maken)

Wibo Scholtus, voorheen crisisinterventor Bureau Jeugdzorg Gelderland

Eens. Het is voor een kind vaak een trauma om uit huis te moeten en in een crisisopvang bij volslagen vreemden terecht te komen.

Als dat niet per se hoeft, moet je dat dus niet doen.

Het is voor ouders vaak een taboe te erkennen dat ze het even niet aankunnen, zeker tegenover vrienden of familie. Maar ook voor de ouders kan het heel goed werken om bekenden in vertrouwen

te nemen en erover te praten. Vrienden en familie kunnen het gezin ook steunen als de crisis voorbij is. Natuurlijk moet Bureau Jeugdzorg eerst wel onderzoeken of het opvanggezin betrouwbaar is. Bovendien ontlasten we de instellingen, als een kind in het eigen netwerk kan worden opgevangen.

Mieke Vermeulen, moeder van twee kinderen

Oneens. Als een kind tijdelijk uit huis moet worden geplaatst omdat het in een crisis zit, vind ik niet dat je zo'n kind bij vrienden of familie moet onderbrengen. Ik vind namelijk dat dat kind dan professionele opvang verdient, dus door mensen die daar deskundig zijn, zoals bij een crisisopvang of een andere instelling. Van familie of vrienden kun je niet verwachten dat zij op dat moment weten hoe ze het beste met een kind dat het zo moeilijk heeft om kunnen gaan.

Levi van Ravesteyn, 14 jaar

Eens. Het is voor een kind gemakkelijker om te zeggen dat hij een tijdje niet thuis kan wonen en bij familie woont of heeft gewoond, dan bij van die instituties.

Bureau Jeugdzorg Gelderland is de toegangspoort tot de jeugdzorg in de provincie Gelderland. Bureau Jeugdzorg beschermt kinderen, zodat zij op een veilige manier kunnen opgroeien. Ouders en kinderen kunnen zelf de hulp van Bureau Jeugdzorg inroepen en dan op vrijwillige basis zorg krijgen. Soms ook, als de veiligheid van kinderen in gevaar is, kan de kinderrechter jeugdzorg opleggen. De vrijwillige jeugdhulpverlening, Spoedeisende zorg,

Jeugdbescherming, Jeugdreclassering, het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en de Kindertelefoon maken deel uit van Bureau Jeugdzorg Gelderland. Jaarlijks helpt Bureau Jeugdzorg Gelderland meer dan 15.000 kinderen en hun ouders en nemen meer dan 20.000 kinderen contact op met de Kindertelefoon.

Colofon

Bijdehand is het magazine van Bureau Jeugdzorg Gelderland en verschijnt 4 keer per jaar in een oplage van 8.000. Het volgende nummer verschijnt december 2009.

Alle genoemde namen van cliënten in de artikelen zijn gefingeerd. De namen van professionals zijn in alle gevallen wel de echte namen, tenzij anders vermeld in het betreffende artikel.

Redactie: Miriam van de Geer, Joke van der Schaaf, Pastoor Tekst bv.
Fotografie: Duncan de Fey.
Ontwerp en opmaak: DiepArnhem.
Druk: Ascend Arnhem.
Redactieadres: Velpenweg 75, 6824 HH Arnhem
contact@bjz gelderland.nl

Abonneren

Wilt u dit magazine ontvangen?
Stuur dan een e-mail naar
contact@bjz gelderland.nl
met uw adresgegevens.